

SLOVENSKI UČITELJ

VERI
VZGOJI
POUKU

VII. Letnik.

V Ljubljani 15. marca 1906.

Št. 3.

Seksualno vprašanje in mladina.

II.

Tri struje so, kakor smo razbrali v prvem članku, glede težkega seksualnega vprašanja z ozirom na mladino; tri struje, ki jim je vsem vzgoja mladine nekaj resnobnega, nekaj silno važnega in največkrat odločilnega za vse življenje. Naturalistično strujo, ki taji izvorni greh in je torej v bistvu nekrščanska in dejansko nenaturna, smo že izločili iz razprave. Resen pedagog take libertinske struje ne more vpoštevati.

So torej pedagogi, ki branijo praktično sistem prikrivanja. Mladini naj se o seksualnih stvareh sploh ne govori. Če mladina radovedno povprašuje, jo pomirimo s kakim nepomenljivim odgovorom. (Praktično se to navadno godi z „majhno neresnico“!) Kar je narava zakrila z zastorom sramežljivosti, to naj ostane mladini tajnost. Najboljša obramba čistosti je nepoznanje seksualnih reči. Čistost je kakor medena rosa; hitro se obriše in ni je več. Čim manj mladina misli na take reči, tem bolje zanjo; naivna nevednost jo le diči, dočim bi prezgodnje spoznanje morda razburkalo srce, odprlo zatvornice strastem in opustošilo madostno življenje. Kaj pomaga spoznanje? Strast je zlasti v mladosti močnejša kakor pamet. V mladini, prezgodaj poučeni, se bodo zbudile strasti, in kaj tedaj pomaga spoznanje, da to ni prav? „Vidim dobro, slabo storim“; to je apostol Pavel izgovoril v imenu zrelega, odraslega človeka, koliko bolj velja za bolj živo in gorko čutečo, bolj domišljiji podvrženo mladino!

Ni mogoče tajiti, da je v tem zagovoru mnogo zdravih misli. Izvirni greh je dejstvo, zato je poželjivost silen faktor v človeškem življenju. Blagor mu, v komer ta silna moč dolgo spi? Če raste mladina, lepo zavarovana v skrbnem zavetju neomadeževane družine, gotovo je, da bo zanjo mnogo manj nevarnosti, mnogo manj skušnjav. „So pobožne device“, pravi Ernst (Elternpflicht 97), „ki so vzrasle v senci svetišča ali zgodaj sledeč višjemu ukazu ubežale svetu, ki nikdar niso izvedele, kaj je svet. Vse njih mišljenje in čuvstvovanje je napolnjeno z višjimi, duhovnimi mislimi in željami. V dobrem žive, daleč onostran hudega. Zanje je nevednost obramba zoper vse slabe izkušnje in tako čuvajka njih sreče“. Résnično je tudi, da je samo po sebi tem bolje, čim manj mladina misli na take reči. „Mik radovednosti in mik prepovedane slè“, je dejal plemeniti Sa i l e r (citat v Stimmen aus Maria-Laach 1906, 1. zv. 69), „je celo pri omikanem možu tako čestokrat močnejši kakor pa pamet; kakšen bo nju vpliv na mladeniča, čigar pamet je še tako slabotna, a domišljija tako neskončno velika?“

Nevednost sama sicer ni nič dobrega in zaželjenega, toda če reši mladino toliko izkušnjav in nevarnosti, zakaj si je ne bi želeli v nje interesu? To ni nevednost v prostaškem pomenu, to ni ignoranca, saj tega znanja nihče po pameti od mladine zahtevati ne more. Spoznanje je sicer nekaj lepega, a biti mora primerno močem. Kdo bi razlagal preprostemu šolarčku višjo matematiko, ki jo nositi ne zmore; a prav tako, kdo bi tolmačil mladini seksualno vprašanje, ki ga potegne s seboj v valovanje strasti in zablod?

Pač pa moramo obsojati pretirano priderijo. So ljudje, ki jim je vse greh, tudi to, kar je popolnoma naravno in za zdravega človeka brez vsake nevarnosti. Otrok je prostodušen in prostodušno naj gleda to, česar sploh na svetu prikriti ni mogoče in tudi ni treba. Taka priderija vzbudi v mladini neko nervozno hipersenzitivnost, ki se ustraši najmanjše golote, a ko po nervoznem beganju spozna, da se ni mogoče ogniti takim skušnjavam, zdvoji in se le prerada izprevrže na drugo plat.

Toda nevednost sama nikakor ne zadoščuje. Treba je pozitivno utrjevati značaj. Vzgojiteljica Wilhelm („Das sexuelle Leben und seine Bewertung in der Erziehung der Kinder“, str. 28 in nasl.) po pravici povdarja, da je pred vsem treba vzgojiti resnobo, zavedno sramežljivost. Brez priderije! „Prost vrat, kratki rokavci so za otroka poleti prava dobrota. Človek bi ne mislil, da so mogoči v tem še kakí farizejski očitki.“ ... A paziti je treba na to, da se otrok sam pred seboj sramuje gotovih dejanj. Paziti je treba na to, da čut sramežljivosti ne otopi. Paziti je treba na otroka, na pestunjo, na družbo, da se prepreči vsaka brez-sramnost od katerekoli strani. Förster (citat v „Laacher-Stimmen“ I. c.) povdarja zlasti, da treba že v mladosti od 9.—11. leta navaditi otroka na samovzgojo. Vzbuditi je treba v otroku počasi samozavest, da mora duh gospodovati nad telesom, da se mora človek učiti odpovedi in samozatajevanju. Zato je treba otroka tudi telesno utrditi, navaditi ga na pridno delo, dati mu priliko, da se mnogo giblje na prostem, ne mu dajati raz-

dražljivih jedi in opojnih pijač, nakopičiti tako v njem zdrave energije v telesnem in duševnem oziru. S telesno vzgojo, z vzgojo sramežljivosti pa je treba obenem vzgojiti v mladini globoko religioznost in нравno resnobo. Z ljubeznijo ji je treba vzbuditi ljubezen do Boga, do prečiste Device, do angelja varuha, zavest vsepričujočnosti ljubeznipolnega nebeškega Očeta, ljubezen do pokorščine in zvestobe nasproti Bogu in božji volji. Staviti ji je treba pred oči krščanske vzornike, polne samopremagovanja, a tudi polne ljubeznivosti in lepote. Tako vzgojeni mladini se bo gnusilo vse, kar bi jo utegnilo omadeževati. Če jo navadimo obenem tudi vestne odkritosrčnosti do spovednika, zaupanja do ljubih staršev, ne bo težko dognati tisti čas, ko bi stopila prednjo skušnjava in s skrbno roko jo bomo lahko vedli čisto skozi krize tiste dobe.

Če se primeri, da tak otrok vpraša v seksualnih rečeh — dobro vzgojen otrok je zaupen — mu je treba ljubeznivo, a prostodušno odgovarjati. Ne lagati! Laž ni nikdar nič prida! Treba je dati njegovu radovednosti drugo smer. Če pa se vidi, da vprašanje v otrokovi duši ostane, tedaj je treba kratko, preprosto odgovoriti, kakor bi bilo to nekaj čisto naravnega, n. pr. otroci so od ljubega Boga; Bog jih pusti, da rastejo v telesu ljube matere, dokler niso dosti veliki. P. Franz pravi za Ernstom v „Laacher-Stimmen“, da se lahko pokaže obenem tudi na ljubeznivo skrivnost včlovečenja, na katero spominja otroka Cerkev vsak dan, če moli zdravo-marija ali rožni venec. Tako dobi materinstvo neko religiozno posvečenje. „Kdor ne more otroku o tem govoriti“, pravi jezuit P. Franz, „ali kdor bi iz čudovitih evangelijev o oznanenju in detinstvu Jezusovem najrajši črtal nekatera mesta, ta res zasluži očitek — priderije!“ Veliko kviri pa lahko provzroči, če bi kdo pri takem otroškem vprašanju pokazal zadrego. Še huje je, če bi kdo zato otroka ozmerjal. Taka neprevidnost je lahko kriva najhujšega. V otroku se še bolj vname radovednost, izgubi zaupanje in tako je prepuščen sam sebi in slabim svetom svojih nagnjenj, ali celo vodstvu mladih zapeljivcev.

Prvo mnenje — tako umevano — je torej samoposebi pač zdravo in pravo. Förster pravi („Laacher-Stimmen“ I. c.): „Z zgolj pedagoškega stališča bi bilo bolje, če bi sploh mlade ljudi poučili o seksualnih rečeh še le tedaj, ko jim je stopiti v življenje. Stanje nedolžnosti ima to prednost, da se domišljija in refleksija doraščajoče mladine ne bavi z rečmi in organi, ki so s seksualnostjo v zvezi, kar je neredko varnejša obramba kakor najtemeljitejše znanje“. S higienskega stališča pa pravi Oppenheim: „Z ozirom na zdravje živčevja je nujno želeti, da se čim dalj mogoče ne vzbude seksualne predstave in miki, t. j. vsaj ne do končanega drugega desetletja življenja“.

Samoposebi! A kakšne so dejanske razmere? Dejansko so razmere navadno take, da otrok pred časom izve za seksualne skrivnosti, tako ali tako. Ali tedaj ni bolje, če izvedo to od poklicane strani kakor pa iz kalnih, umazanih virov? P. Franz pravi odločno da. Bolje je, če izvedo od staršev kakor od pohujšljivcev ali brezsravnih tovarišev. Le na to mo-

rajo paziti starši, da kolikor mogoče vse oddaljé, kar bi moglo provzročiti kvar. Podvojiti morajo svojo pozornost na berilo, družbo, govore, zglede. Starši, ki niso slepi, bodo kmalu opazili, da se je v otrokovi duši nekaj izpremenilo, da je začela giniti dosedanja otroška zaupnost in odkritost. Tedaj je treba podvojiti tudi ljubezen in poseči vmes. Najlozje to stori pač mati, dečku v poznejših letih pa tudi oče.

Ernst (str. 102) loči štiri točke. Prvo je pouk v sramežljivosti. Poučiti je treba otroka, kaj je potrebno, kaj ni spodobno, kaj pa je greh. Vse to le bolj negativno. Zlasti greha nikakor ni opisavati. V tem oziru pravi Wilhelm (str. 41): „Svarim otrokom, tudi velikim otrokom, govoriti o grehu pohoti. Ta greh naj se niti ne imenuje. Že ime vzbuja radovednost“. Drugo je poučiti otroka o materinstvu. To more le mati, o priliki, po malem, čim bolj prostodušno, preprosto, mirno, zaupljivo in z ljubeznijo. Po južnih deželah matere sploh komaj kaj prikrivajo otrokom materinstvo. Tako se otroci navadijo na te pojave, da niti ne mislijo nanje. Seveda je treba pri tem obenem vzgoje za sramežljivost in dostojnost, da se o takih rečeh niti ne govori. Tretje je, poučiti otroka o spolni razliki; četrto o zakonu. Za prvi pouk stavi Ernst dobo od 2.—6. leta, za drugi od 6.—12., za tretji čas zrelosti, za četrti pred zakonom. Ves pouk se mora seveda ravnati po razmerah. Čim bolj naravno in prostodušno, čim bolj ljubeznjivo in zaupno se otroku razloži o priliki, kar mu teži otroško srce, tem manj nevarnosti je, da bi bil pouk otroku v kvar. Seveda sledi iz tega, da je potreben tudi pouk za matere. Kako naj sirote uče otroke, če same komaj ločijo greh!

Ernst z veliko resnobo zagovarja to metodo in podaja razne zglede in P. Franz mu pritrjuje. In izpovedati moramo, da se tudi nam zdi tu zlata sreda. Dalje namreč v tretjo strujo ne moremo. Zdi se nam jako nevarno. Sistematičen pouk iz biologije za otroke ni. Tak pouk bi napravil mnogo več kvari, kakor pa dobrega. Izvirni greh je dejstvo — to pove vse! Zaman je ves trud, tega dejstva ne spravimo s sveta! Žalostna posledica izvirnega greha kali tudi v otroški duši; zato ni zmožna sprejeti brutalne resnice v tako kočljivih seksualnih rečeh brez velike nevarnosti za neomadežvanost; sprejeti jo more le čisto in počasi pod skrbnim vodstvom — ljubezni. Zlasti bi bilo jako pogrešeno pojasnjevati otrokom seksualnost z zgledi iz živalstva. Ne posebno boječa Wilhelm pravi, da je to mnogokrat krivo sodomije. „Srečni starši“, tako kliče, „ki morejo otrokom zabraniti tak pogled!“ (str. 43.) Prav tako ni za otroke skupni pouk v šoli o seksualnih rečeh. Te stvari so mnogo prekočljive, da bi jih bilo mogoče kar skupno razlagati. Pouk mora biti na vsak način individualen in ne sistematičen; ravnati se mora po razmerah; ne vsega razkriti obenem in ne vsakemu ob istem času. Tudi smo zoper to, da bi se dajale otrokom v roke take knjige, ki tolmačijo seksualno vprašanje za mladino. Knjiga je brutalna, ki nič ne loči, se nič ne ozira na nežno otroško srce, nič na njegovo razpoloženje, na pravi kraj in čas. O takih rečeh more otrokom

govoriti le živa beseda ljubezni! Individualen in oseben pouk! kadar je treba, kar je treba in kakor je treba!

Ne moremo se še podrobneje spuščati v to težko, a silno važno vprašanje. Opozarjamo torej zlasti na imenovani deli: Wilhelm, „Das sexuelle Leben und seine Bewertung in der Erziehung der Kinder“. Donauwörth 1906. (50 Pf.) — E. Ernst: „Elternpflicht“. Kevelaer. (2M.) Obe knjigi se dobita v „Katoliški bukvarni“ v Ljubljani. Wilhelm gre časih nekoliko predaleč, vendar podaje, kakor priznava P. Franz, mnogo izvrstnih migljajev. Ernstova knjiga pa je nekak sistematičen pouk za starše, poln pravne resnobe in ljubezni do otroških duš. Zlasti ta knjiga naj bi našla pot v vse kroge, ki jim je mar prave vzgoje mladine v naših težkih in resnih časih!

Novi šolski in učni red.

(Dalje.)

II.

Oglejmo si zopet nekaj določb novega šolskega in učnega reda, primerjaje jih z dosedanjimi določbami.

Glede „urnikov“ se je glasil § 64. starega šolskega in učnega reda: „Urnike na enorazrednicah sestavi učitelj, a na večrazrednicah učiteljski zbor in jih predloži okrajnemu šolskemu oblastvu.“ — § 135., novega šolskega in učnega reda pa določa: „V začetku šolskega leta sestavi šolski voditelj urnik“ in 2. odstavek § 17. pravi: „Na dvo- in večrazrednih ljudskih šolah sestavi urnike za posamezne razrede po § 135. šolskega in učnega reda šolski voditelj ter se potem, ko se je o njih posvetovalo v učiteljski konferenci, predlože okrajni šolski oblasti v odobrenje. — Potrjeni urniki morajo biti v šolskih sobah razvidni.“

Slavnoznani § 55. državnega zakona z dne 14. maja 1869. leta, drž. zak. št. 62 pravi, da je „najmanjše prejemke, izpod katerih ne sme nobena šolska občina iti na nižje, odmeriti tako, da učitelji in podučitelji niso primorani truditi se s postranskimi opravili, ampak da lahko vso svojo moč na svoj poklic obračajo, in da je učiteljem še tudi mogoče, svojo rodovino živiti primerno okolnostim dotičnega kraja.“ Ker pa doslej učiteljske plače še niso take, da bi bilo mogoče učitelju, zlasti ako ima številno družino, izhajati brez postranskih zaslužkov, zato se je učiteljstvu splošno še dovoljevalo, pečati se tudi s postranskimi opravili. § 41. deželnega zakona z dne 29. aprila 1873. leta, dež. zak. št. 22 je le zahteval, da „naj se vse na kaki javni ljudski šoli začasno ali za trdno postavljene učne osebe vzdržujejo vsakeršnih postranskih opravil, ki so spodobnosti in vnanji časti njihovega stanu nasproti. . . .“

In doslej je bilo učiteljstvo tega mnenja, da spodobnosti in vnanji časti učiteljevega stanu ne nasprotuje, ako učitelj potem, ko je svoje šolske dolžnosti vestno izpolnil, na željo staršev njihove otroke še posebej po-

učuje. Toda naučno ministrstvo je v tem oziru drugega mnenja, kajti § 126., odstavek 2. pravi: „Proti plačilu po uri v šoli poučevati in vsako šolsko postransko poučevanje je učiteljstvu prepovedano.“ Pod črto pa opozarja na točko 2. že zgoraj imenovanega § 55., ki se glasi: „Učitelji naj dobivajo svoj službeni dohodek neposrednje od šolskega oblastva ter se jim ne sme izročati, da bi pobirali ukovino“ — Dobro! Učiteljstvo bo z določbo novega šolskega in učnega reda gotovo popolnoma zadovoljno in bo z veseljem opustilo vsa postranska opravila, toda šolska oblast, ki to od učiteljstva zahteva, naj nemudoma preskrbi, da bo učiteljstvo, predno stopi novi šolski in učni red v veljavo, tako plačano, da bo res lahko brez vseh postranskih zaslužkov stanu primerno živelo. Najprvo naj se izvrši § 55. državnega šolskega zakona, potem pa naj stopi § 126. novega šolskega in učnega reda v veljavo.

V zadnjih letih se je večkrat čitalo, da so tu ali tam zaradi pomanjkanja izprašanega učiteljstva poverili pouk na kaki šoli popolnoma nevesčim ljudem, kar je mnogo škodovalo ugledu učiteljskega stanu. In take šušmarje so nastavljale celo šolske oblasti. § 130. novega šolskega in učnega reda pa to prepoveduje tako-le: „Hospitanti in takoimenovani šolski praktikanti se smejo le izjemno in s posebnim dovoljenjem deželne šolske oblasti na ljudskih šolah pripustiti. Oni smejo v svrhu svoje izobrazbe prisostvovati pouku raznih učnih moči; strogo pa je prepovedano, izročiti jim samostojno poučevanje.“

Glede dopustov ima novi šolski in učni red natančnejše določbe, nego jih je imel dosedanji. § 31. sedanjega šolskega in učnega reda se je glasil: „Do treh dni dopusta sme po enorazrednih šolah dajati krajno šolsko oblastvo, po večrazrednih pa šolski voditelj, kar je vendar treba vselej oznaniti okrajnemu šolskemu oblastvu. Daljše dopuste daje samo okrajno šolsko oblastvo.“ Tega besedila se držeč, so si voditelji večrazrednic kar sami dovoljevali dopuste do treh dni. Deželni šolski oblasti pa se to ni zdelo pravilno, zato je deželni šolski svet za Kranjsko izdal razpis z dne 24. maja 1889. leta, št. 809, v katerem pravi: „Ker se je prigodilo, da so nadučitelji kot voditelji večrazrednih ljudskih šol z ozirom na § 31. šolskega in učnega reda z dne 20. avgusta 1870. l., št. 7648, sami sebi dali dopust in da so to c. kr. okrajnemu šolskemu svetu samo naznanili, prijavlja se c. kr. okrajnemu (mestnemu) šolskemu svetu, naj dotična šolska vodstva potom krajnih šolskih svetov na to opozori, da ima pravico dajati dopust do treh dni v zmislu zgoraj navedenega § 31. neposrednji predstojnik, pri nadučiteljih kot voditeljih tedaj samo krajni šolski sveti (mestni šolski svet). Taki sta bili dosedanji določbi glede dopusta, izvzemši ono, ki velja za učitelje - vojake glasom deželnega zakona z dne 5. oktobra 1890. leta, dež. zak. št. 21. — Kaj pa določa o tem novi šolski in učni red? § 115. pravi: „Ako je učitelj zaradi nastopivše službene nezmožnosti ali iz drugih tehtnih vzrokov zadržan poučevati ali druge službene dolžnosti opravljati, mora takoj o tem obvestiti voditelja šole ter mu naznaniti vzrok in, če mogoče, tudi, koliko časa bo trajal zadržek. — Ako je zadržan

voditelj šole, mora to naznaniti krajni šolski oblasti in na večrazrednicah tudi svojemu namestniku. — Dopuste do treh dni dovoljuje, ako deželni zakoni ne določajo drugače, voditeljem šole krajna šolska oblast, ostalim učnim močem šolski voditelj. Dovolitev vsakega dopusta pa je naznaniti okrajni šolski oblasti. — Za daljši dopust morajo učne moči prositi okrajno šolsko oblast, ki dovolitev dopusta naznani tudi krajni šolski oblasti. — Deželna šolska oblast določa, ali je prošnjam za dopust in prošnjam za znižanje učne dolžnosti ali za oprostitev od poučevanja posameznih predmetov vsled nastopivše službene nezmožnosti prilagati zdravniško ali uradno-zdravniško spričevalo. Deželna šolska oblast lahko pravico krajnih šolskih svetov, oziroma šolskih voditeljev, podeljevati dopuste, na gotovo število dni v teku enega šolskega leta omeji, in si lahko zlasti tedaj pridrži pravico, dovoljevati daljše dopuste, ako je treba za namestovanje dati kako remuneracijo ali sploh kako odškodnino. — Za izvrševanje državno-zborskega ali deželnozbornskega mandata ne potrebujejo učitelji nikakega dopusta. Šolski voditelj mora učiteljem dovoliti potrebni prosti čas za izvrševanje njihove volilne pravice v javne zastope. — Že samo ta § izraža zelo natančne določbe; toda o dopustu govori še tudi § 117. in sicer: „Med šolskimi počitnicami, pouka proste dneve in poldneve ter po sklepu vsakdanjega učnega časa se sme učitelj oddaljiti brez dopusta iz šolskega kraja, ako ga druge službene dolžnosti ne ovirajo. — Voditelj šole pa mora tudi med počitnicami vsako več kakor 8 dni trajajočo odsotnost naznaniti okrajni šolski oblasti ter isti javiti tudi svoj naslov.“

Novi šolski in učni red večkrat rabi izraz „službene dolžnosti“ (dienstliche Obliegenheiten). Dobro bi bilo torej vedeti, kaj vendar naučno ministrstvo, ki je izdalo novi šolski in učni red, pojmi pod izrazom službene dolžnosti. O tem nam pač ni treba dosti ugibati; saj nam vse, kar želimo, pove 3. opomba k § 117. Ta opomba, ki se namreč ozira na izraz službene dolžnosti, nas opozarja na vse one §§, ki govorijo o službenih dolžnostih učiteljevih. Oglejmo si jih torej!

Najprej nas imenovana opomba opozarja na 3. odstavek § 10., ki se glasi: „Za nadzorovanje šolskih otrok pri obveznih verskih vajah se morejo le učne moči dotičnega veroizpovedanja uporabljati.“ Iz tega torej sklepamo, da smatra naučno ministrstvo nadzorovanje šolskih otrok pri obveznih verskih vajah za službeno dolžnost.

§ 13. odstavek 2. pravi: „Negovanje šolskega vrta in oskrbovanje poskuševališča je sicer opravilo šolskega voditelja, vendar pa se sme z dovoljenjem okrajne šolske oblasti poveriti tudi kakemu drugemu učitelju.“

§ 14. se glasi: „Mladinske igre naj se v ljudski šoli pridno goje; tudi vse koristne telesne vaje, kakor plavanje, drsanje i. sl, naj se prilično pospešujejo.“

§ 35. navaja sledečo službeno dolžnost: „Učence vzprejema (v začetku šolskega leta) navadno šolski voditelj v šolskem poslopju; na večrazrednicah pa se lahko uporabijo za dela pri vzprejemu učencev tudi ostali učitelji.“

§ 74. pravi: „Pred vsem morajo učitelji vplivati na nra­vno­versko ve­denje šolskih otrok v šoli in zunaj šole; zato morajo otroke v šoli strogo nadzorovati in, v kolikor zahteva vzgojna dolžnost ljudske šole, svojo po­zornost obračati tudi na vedenje otrok zunaj šole. — Nadzorovanje otrok v šoli vsebuje nadzorovanje pred začetkom pouka, med odmori in pri za­puščanju šolskega poslopja ter istotako tudi pri obveznih verskih vajah.“ — Pri tej priliki naj omenim, da novi šolski in učni red (§ 74. odstavek 3.) prepoveduje, da bi se posamezni otroci uporabljali za tako zvane pazitelje (Aufpasser).

§ 76. zahteva: „Učitelji morajo vsako primerno priliko uporabiti, da učence navajajo k varstvu umetniških in prirodnih spomenikov, javnih na­sadov, koristnih živali in rastlin ter morajo v njih vzbujati veselje do pri­rode. — Vsako leto spomladi pred valjenjem in jeseni se mora otroke se­znani­ti z določbami postave za varstvo ptičev; istotako se mora otroke pri vsaki priliki poučiti, kako odurno je trpinčenje živali. Pove naj se jim tudi najvažneje in lahko umljivo o varstvu poljskih sadežev, kako je varovati pridelke, da jih ne pokončajo gosenice, rjavi hrošči in druge škodljive žu­želke. — Prirejajo naj se s šolskimi otroki, kolikorkrat razmere dovoljujejo, poučni, učni smoter pospešujoči izleti.“

§ 77. se glasi: „Otroke je varovati vsega, kar bi škodljivo nanje vpli­valo in bi bilo nevarno njihovi nra­vno­verski vzgoji. — Učitelji naj ne za­mude, šolsko mladino seznaniti z najvažnejšimi zdravstvenimi pravili, jo osobito in opetovano poučiti o škodljivosti uživanja vsakovrstnih opojnih pijač, kakor piva, vina, žganja i. dr. ter o škodljivosti kajenja; mladini naj predočijo nevarnosti, ki so posledica nezmerne­ga uživanja alkohola in kajenja.“

Dalje prih.

Slo v s t v o.

Knjige „Slovenske Šolske Matice“. Naše vseslovensko šolsko društvo izpričuje vsako leto s svojimi publikacijami in naraščajočim številom članov, da vestno izvršuje svojo nalogu. Za l. 1905 je podarilo slovenskemu učiteljsstvu štiri važne strokovne knjige:

1. *Pedagoški Letopis.* Uredila H. Schreiner in dr. Jos. Tominšek. Ta knjiga obsega več znanstvenih razprav, teme in teze pedagoških poročil pri društvenih in uradnih učiteljskih skupščinah (Sestavil Jakob Dimnik), poročilo o delovanju „Sl. Š. Matice“ in imenik društvenikov. — V znanstvenem delu razpravlja Fr. Gabršek o razvoju začetnega pouka v čitanju in pisanju s posebnim ozirom na Slovence. Zanimivi so podatki o črkujoči, glaskujoči in pisalno bralni metodi. Pisatelj bode svojo razpravo v prihodnjem

letniku nadaljeval. — Še pomenljivejši je Brinarjev spis o slovstvu za mladino. Snov je razdeljena v tri poglavja: 1. Dosedanji spisi za mladino. 2. Naloga mladinskega slovstva. 3. Mladinski pisatelji in klasiki. A poudarjati moramo, da je ta razdelitev le zunanja in premalo utemeljena v razpravi sami. Zlasti prvo poglavje ne obsega tega, kar izjavlja njegov napis. O dosedanjih spisih za mladino je tam prav malo čitati, pač pa tem več smotru mladinskih spisov in o Stritarjevi kritiki „Dragoljubcev“. S Stritarjem (l. 1879!) Brinar zaključuje dosedanje mladinske spise in pričinja dobo „reformatorjev mladinske literature“. Brezovnik in Kržič pa pripadata nekaj desetletij pozneje. Vzrok je ta, da zagovarjata poslednja dva še starokopitne na-

zore o нравni in poučni tendenci mladinskega slovstva, dočim gre baje Stritarju zasluga, da je te nazore korenito odpravil. Nam se pa zdi, da Brinar le preveč pripisuje kritiki „Dragoljubcev“. Stritar je ondi res grajal vsiljivo moralizovanje, a vsi njegovi spisi za mladino in za odrasle, poetiški in prozaiški so tako polni poučne in vzgojne tendence, kakor je ni dobiti kmalu pri drugem pisatelju. Najmanj pa je povzročil Stritar v tem oziru kak prevrat. Tudi še nekatere druge trditve pisateljeve izživajo odpor. O „Rozi Jelodvorski“, ki jo je izdal L. Schwentner, trdi Brinar, da je pisana v vzornem jeziku in lepi obliki in „je v tem oziru vredna več, kakor vsi drugi Šmidovi spisi v slovenskem prevodu“. Nekdaj smo prav to hvalo slišali o Kržičevem prevodu „Roze Jelodvorske“! Komu torej vrjeti? — Sploh se pozna, da je pisatelj svojo snov premalo obvladal. Zlasti mu manjka natančnega poznavanja domačega mladinskega slovstva — Zelo moderno pedagoško vprašanje obravnava Jos. Schmoranzner, namreč: „Umetniško vzgojo“ otrok. Njegov letošnji spis izpopolnjuje prejšnje razprave o risarskem pouku, a je mnogo bolj splošnega pomena. Vsak učitelj naj bi vestno proučil to zanimivo razpravo Koprivnikov spis: „O oprabi in oplodbi pri rastlinah javnocvetkah, semenčnicah ali semenoplodnicah“ razpravlja zanimivo poglavje iz botanike, katero dobro pojasnjujejo pridejane podobe. Iz Gabrškovega „Poročila“ posnemamo, da je „Slovenska Šolska Matica“ l. 1905 štela 1424 članov, da se je torej z ozirom na prejšnje leto število za 58 članov pomnožilo. Naj se tudi za na prejšnje „Slovenska Šolska Matica“ čvrsto razvijal!

2. *Učne slike k ljudskošolskim berilom* II del, 3. snopič: Učne slike k berilom v „Čitanki“, II. del in v Drugem berilo. Uredila H. Schreiner in Dr. J. Bezjak — Z istim veseljem, kakor prejšnje zvezke bode učiteljstvo sprejelo tudi to pomožno knjigo. Imeni urednikov sta porok, da so sprejete učne slike po vsebini in obliki popolne.

3. *Zgodovinska učna snov za ljudske šole*. Spisujeta prof. I. Apih in dr. M. Potočnik. Peti snopič. — Letošnji snopič prinaša obširen popis Napoleonove dobe, ustavnih bojev v zapadni in srednji Evropi (l. 1830 do 1848) in dobe narodnega gibanja po l. 1848. Potem razpravlja o zgodovini narodov na balkanskem polotoku, o raznih ameriških državah in slednjic o sedanjem političkem

položaju. Prihodnje leto bode s šestim snopičem vsa zgodovinska učna snov obdelana.

4. *Nazorni nauk*. Prvi del. Nazorni nauk za prvo šolsko leto. Uredila H. Schreiner in dr. Fran Ilešič. Spisal Gabrijel Maječec. Knjiga obsega „Metodične opombe“ za nazorni pouk in „Podrobni učni načrt“. Nujno potrebna in zaželjena pomožna knjiga. O zadnjih treh publikacijah bomo morda prilično še obširneje razpravljali.

Pozdravni govor na prvem shodu Lavantinskih katehetov v sinodalni cerkvi svetega Alojzija v Mariboru dne 14. septembra l. 1905. Imel in priobčil dr. Mihael Napotnik, knezoškof Lavantinski. V lastni založbi. — Ta knjižica ne bode le katehetom ljub spominček na zadnji shod, temuč tudi zanesljiv vestnik o katehetskem slovstvu. Govori prevzvišenega vladike so namreč tako temeljito sestavljeni, da ne obsegajo le važnih opominov za katehete, ampak hkrati omenjajo vse novejšje pojave na polju katehetike. Pod črto pa so vestno naznanjene priporočljive katehetske knjige in razprave. Lepa in koristna knjižica.

Spillmanove povesti. Peti zvezek: Ujetnik morsklega roparja. Šesti zvezek: Arumugam, sin indijskega kneza. Priljubljenih Spillmanovih povesti sta zopet izšla dva zvezka v slovenskem prevodu. Prepričani smo, da se bodeta tudi tadva prikupila naši mladini vsled zanimive vsebine in živahnega pripovedovanja. — Založila „Katol. Bukvarna“ v Ljubljani. Vsak zvezek velja 40 v, trdo vezan 60 vin. Knjižice se dobe tudi v finejših vezih.

Die Volksschule im Dienste der Landwirtschaft. Von Georg Schegula, Volksschullehrer. — Pisatelj je menda Slovenec, a je spisal nemško knjižico o potrebi reforme ljudskošolskega pouka. Snov je vsekako aktualna. Kdor se zanima za taka vprašanja, si lahko naroči brošuro pri pisatelju. (50 vin. — Falkenstein; Post Ratten, Oststeiermark.)

Moški zbori. Uglasbil Fran Ferjančič. Cena 2 K 20 h. Založila „Katoliška bukvarna“ v Ljubljani. — Kritika se je soglasno pohvalno izrazila o teh lepih zborih.

Za tamburaše. Naprošeni objavljamo sledeči poziv: Pozor tamburaši! Izašle su sledeče partiture i to: (Kuropatkinova koračnica od dr. Hruze K 1 20 fil. Smjesa Srb. pjesama velikí potpourí od dr. Hruze K 4— „U boj“ koračnica iz opere Nikole Šubić Zrinjskoga

od dr. Hruze K 1'20.; Proljatni san koncertna melodija uglazbio dr. Hruza K 2' ; Album Srbskih nar. pjesama sa podmetnutima riečima od dr. Hruze K 1'60. U tisku nalaze se sledeći albumi za brač: 1. Album slov. nar. pjesama; Album pučkih nar. pjesama; Album

ruskih nar. pjesama; Album českih nar. pjesama; Album internation. pjesama sve sa podmetnutima riečima iste narodnosti. Sve ove partiture i albumi dobivaju se samo kod Prve sisačke tvornice tambura J. Stjepušina u Sisku.

Šolske vesti.

Učiteljske izpremembe (Kranjsko:) Namesto obolele gospdē Marije Schlapach pride v Št. Jurij pri Kranju za suplentko gdč Amalija Kecelj iz Tržiča. Gdč Ivana Orel pride z Jesenic za provizorično učiteljico v Mokronog, v Kostanjevico pride za provizoričnega učitelja g. Fran Trošt iz Ljubljane, za Velike Lašče je pa imenovana kot provizorična učiteljica gospa Ana Fink-Šuflaj. Deželni šolski svet je dovolil učiteljici gdč Katarini Valenčič izstop iz službe. Namesto v začasni pokoj stopivše učiteljice gdč. Antonije Okorn je za provizoričnega učitelja v Kropi imenovan absolvirani učiteljski kandidat g. Jožef Pleničar. Suplentinja gdč. Ernestina Schott je imenovana za provizorično učiteljico v Sodražici, za provizorično učiteljico in voditeljico pri Sv. Gregorju pa je imenovana učiteljica gdč Ivana Borštnik v Metliki Suplentinja gdč Marija Pogačnik v Radovljici je imenovana za provizorično učiteljico v Št. Rupertu. Za provizorično učiteljico v Tržiču je imenovana gdč. Alojzija Štebi, za suplentinj v Cerkljah na Dolenjskem pa izprašana otroška vrtarica gdč Marija Fischer. Za učiteljico v Šmartnem pri Litiji je imenovana učiteljica gdč. Marija Kalin iz Ljubljane. Definitivni učitelj in voditelj na dvorazrednici pri Sv. Petru v Ljubljani g. Avgust Adamič je bil imenovan nadučiteljem ravnotam; za definitivno učiteljico v Ratečah pri Kranjski gori je

imenovana gdč. Albina Legat iz Šentilja; definitivni učitelj v Velesovem g. Karol Mahkota je imenovan za definitivnega učitelja v Tržiču, definitivni učitelj v Šmartnem pri Litiji g. Ivan Šega za definitivnega učitelja v Radovljici, definitivna učiteljica na Barju gdč. Frančiška Pokapl. Pokafalva za definitivno učiteljico na mestni nemški osemrazrednici v Ljubljani in definitivna učiteljica v Predosljih gdč. Ida Mally za definitivno učiteljico na dekliški šoli v Kranju. Namesto gdč Ane Podrekar, ki je vsled bolezni na dopustu, je imenovana za suplentinj na Viču izprašana učiteljska kandidatinja gdč. Hermina Pellan. Za nadučitelja v Hotedršici je imenovan dosedanji začasni voditelj g. Ivan Bezeljak. Za stalne učitelje, oziroma učiteljice na svojih dosedanjih mestih so bili imenovani: g. Ivan Čepov v Rakitni, gdč Angela Janša v Iški vasi, gdč. Amalija Jeglič v Kokri, gdč. Marija Krall v St. Vidu pri Cirknici, Hedvika Schott v Čatežu in Marija Petteros v Postojni. Provizorična učiteljica na Viču gdč. Marija Skaberne je imenovana za definitivno učiteljico v Šmartnem pri Kranju. Iz službe je izstopila gdč. Ana Gerstenmayer, učiteljica v Cirknici. (Stajersko:) Za nadučitelja v Rajhenburgu je imenovan definitivni učitelj na Vidmu g. Fran Jamšek, za nadučitelja v Kozjem definitivni učitelj v Hrastniku g. Anton Hohnjec, za učitelja v Bizelju definitivni učitelj v

Globokem g. Rudolf Arnšek, za učiteljico v Kostrewnici je imenovana definitivna učiteljica gđ. Olga Franc v Prekorjih. Kot nadučitelj na ljudski šoli v kraju Straden je nastavljen definitivni učitelj v Cmureku g. Fran Poš, provizorični učitelj v Rajhenburgu g. Vinko Okorn je postal ondi definitiven. Nadučitelj v St. Ilju je postal g. Alojzij Jančkovič, za učitelja v Topolšici je imenovan g. Silvester Košutnik, za učiteljico pri Sv. Križu pri Sevnici provizorična ondotna učiteljica gđ. Ivana Skerjanc. Gđ. Justina Dobrauc se poroči z nadučiteljem gospodom Jožefom Pfeifferjem.

Goriško učiteljstvo se je na podlagi novega zakona uvrstilo v tri plačilne razrede in sicer: Učitelji: V I. plačilni razred (1600 K): Jug Tomaž, Solkan; Benko Ivan, Sovodnje; Poniž Ambrož, Rihenberg; Strnad Frančišek, Černiče; Lukančič Tomaž, Gabrije; Čopi Josip, Cerovo; Sedevič Blaž, Vogrsko; Kragelj Josip, Gradišče; Lovrenčič Matija, St. Peter; Orel Josip, Prvačina; Vilhar Frančišek, Krouberk; Furlani Leopold, Standrež; Zorn Ivan, Vrtojba; Bajt Frančišek, Ajdovščina; Bele Anton, Osek; Mlekuž Anton, Čepovan; Rustja Anton, Tribuša; Balič Josip, Vrh; Čibej Edmund, Dol; Medvešek Peter, Sv. Križ; Vodopivec Janko, Kamnje; Budal Josip, Podgora; Kavš Ivan, Smarje; Vrč Alojzij, Kanal; Cenčič Davorin, St. Florijan; Prinčič Edvard, Pevma. — V II. plačilni razred (1400 K): Križman Ignacij, Dornberg; Pavlin Leopold, Ročinj; Leban Frančišek, Trnovo; Sušmelj Josip, Ravnica; Možina Anton, Brje; Poberaj Avgust, Kojsko; Strgar Frančišek, Deskle; Tomažič Andrej, Lokavec; Krnac Anton, Vipolže; Bitežnik Josip, Bate; Vižintin Rudolf, Renče; Medeot Anton, Ločnik; Kodric Artur, Podgora; Križman Franči-

šek, Sempas; Golja Frančišek, Levpa; Urbančič Alojzij, Miren; Vidoc Josip, Ločnik; Sirca Ernest, Podgora; Pavliaa Urh, Bukoviča; Urbančič Josip, Bilje; Benič Mavricij, Vedrijan; Gorjup Ribard, Avče; Klavora Henrik, Gorenje polje; Kumar Rudolf, Smartno; Merljak Frančišek, Batuje; Mermolja Frančišek, Dobravlje; Vodopivec Anton, Grgar; Bratina Karol, Žablje; Ferlat Anton, Rupa; Gradnik Rajko, Kozana; Kuntih Maks, Solkan; Orel Ribard, Dornberg; Rožič Jakob, Gradišče; Musič Anton, Plave; Gregorič Vinko, Opatjeselo — V III. plačilni razred (1200 K): Bric Josip, Gabrije; Drovenik Josip, Renče; Zorn Frančišek, Vrtovin; Gorjup Alojzij, Lom; Kunc Ivan, Kal; Likar Ladislav, Ozeljan; Peršič Adolf, Voglarji; Zajec Josip, Srednje; Baša Frančišek, Branica; Benko Alojzij, Cerovo; Juh Ivan, Vedrijan; Poberaj Josip, Vrata; Zgornik Viktor, Podlaka; Turk Frančišek, Ajdovščina; Tomažič Viljem, Lig. Učiteljice: V I. plačilni razred (1400 K): Kersnik - Rott Leopoldina, Pevma; Urbančič Marija, Podgora; Bevcon Alojzija, St. Peter; Perc Marija, Skrilje; Jug Josipina, Sovodnje; Lukman Ana, St. Florijan; Leban Karolina, Kanal; Cej Marija, Bilje; Doljak Kristina, Solkan; Gulin Alojzija, Smartno; Jelšek Amalija, Dornberg; Kumar Pavla, Kojsko. — V II. plačilni razred (1200 K), Vergna Ida, Standrež; Krajnik Frančiška, Kanal; Tanzera Alojzija, Ločnik; Strukelj Marija, Ločnik; Komar Ljudmila, Černiče; Jug Ana, Vrtojba; Gostiša Karolina, Standrež; Jug Marija, Osek; Pfeifer Marija, Opatjeselo; Vilhar Zofija, Miren; Skočir Ernesta, Lokavec; Bajc Marija, Renče; Lavrenčič Klementina, Batuje; Boštjančič Katarina, Dol. — V III. plačilni razred (1000 K): Mozetič Alojzija, Prvačina; Bizjak Rozalija, Dornberg; Fajgelj Cecilija, Sempas; Klančič

Emilija, Podgora; Prinčič Olga, Cerovo; Strel Jadviga, Lokve; Blažič Marija, Kamnje; Blažica Ernesta, Grgar; Eržen Ljudmila, Ozeljen; Sedej Josipina, Sempas; Sušteršič Angela, Rihenberk; Lavrenčič Ljudmila, Rihenberk; Prinčič Ana, Kozana; Strel Otilija, Smarje; Delak Pavla Sv. Križ; Furlani Olga, Standrež; Lego: vič Stefanija, Ajdovščina; Mihel Justina, Miren; Srebrnič Josipina, Ločnik; Trošt Elvira, Deskle.

Razpisane učiteljske službe. (Kranjsko): Na mestni dvorazrednici na Karolinski zemlji je popolniti stalno učiteljsko mesto s sistemizovanimi prejemki in prostim stanovanjem. Prošnje do 25. marca t. l. na c. kr. mestni šolski svet v Ljubljani. — Na trirazrednici v Domžalah je stalno popolniti učno mesto, za katero imajo prednost moški prosilci. Prošnje do 2. aprila 1906 na c. kr. okrajni šolski svet v Kamniku — Na štirirazrednici v Sodražici je stalno popolniti nadučiteljsko mesto. Prošnje do 1. aprila 1906 na c. kr. okrajni šolski svet v Kočevju. — (Goriško): V šolskem okraju goriške okolice je stalno popolniti sledeča mesta: 1. mesto nadučitelja na dvorazrednicah v Kalu, Opatjem selu in Ozeljanu; 2. mesto učitelja-voditelja na enorazrednici s slovenskim učnim jezikom v Ločniku; 3. mesto potovalnega učitelja za St. Maver-Podsabotin in za Srednje-Kambrečko; 4. mesto učitelja na trirazrednicah v Sv. Križu in Rihemberku ter na dvorazrednicah v Desklah, Kamnjah in Kozani Dohodki so določeni po postavi z dne 14. januarja 1906, dež. zak. št. 10. Potovalna učitelja dobivata tudi potnino letnih 260 kron. Prošnje je vlagati do dne 21. marca 1906 pri c. kr. okr. šol. svetu v Gorici.

Umrl je dne 11. februarja t. l. g. Ivan Mandeljč, nadučilej v Sodražici.

— V Pekrah pri Mariboru je umrl nadučitelj g. Ivan Wesiak.

Učne knjige za srednje šole. Dne 12. februarja t. l. se je zbralo na povabilo ravnatelja g. Frana Wiesthalerja 20 ljubljanskih srednješolskih profesorjev, da so se posvetovali in sklepali, katere učne knjige bi bile potrebne, katere imajo že razni pisatelji v delu in katerih bi bilo treba še spisati.

Učiteljstvo in „Freie Schule“. Učiteljsko društvo v Fürstenfeldu je soglasno sklenilo, naznaniti svoj izstop iz društva „Freie Schule“.

Petindvajsetletnico kot župnik pri sv. Jakobu v Ljubljani je dne 6. februarja t. l. obhajal prelat g. Ivan Rozman, ki je bil kot šentjakobski kapelan tudi katehet na ljubljanskih deških ljudskih šolah. Mnogo njegovih nekdanjih učencev ga še hrani v hvaležnem spominu. Se mnoga leta!

Okrajna učiteljska konferenca za krški okraj bo dne 30. junija 1906 v Krškem. Na dnevnem redu so med drugim sledeča poročila: 1. Definitivni šolski in učni red v obče. Poročevalca gg. nadučitelj Fran Raut iz Radeč in učitelj Ivan Magerl iz Svibnega. 2. in 3. Pravice in dolžnosti nadučiteljev in učiteljev (učiteljic) s posebnim ozirom na lokalne učiteljske konference v smislu definitivnega šolskega in učnega reda. Poročevalca gg. nadučitelj Alojzij Račič iz Boštanja in gđč. učiteljica Avgusta Kolnik iz Radeč. 4. Katera učila je uporabljevati v posameznih oddelkih i. t. d.? Poroča učiteljstvo krške šole. 5. Splošen referat za ostalo učiteljstvo: „Sola in dom“, ki ga je vročiti do 1. junija t. l. okrajnemu šolskemu nadzorniku. Končno se vrši volitev dveh zastopnikov učiteljstva v okrajni šolski svet.

Nemška vadnica, ki sta jo za slovenske šole sestavila H. Schreiner in

dr. J. Bezjak, je upeljana sedaj tudi na bolgarskih šolah v Plovdivu in v Sofiji.

Verouk na srednjih šolah Naučno ministrstvo je izdalo odlok na vse deželne šolske oblasti, s katerim se deloma izpremeni učni načrt za verouk v štirih nižjih razredih gimnazij in realk. Odlok se glasi: „Glasom obvestila njegove eminence gospoda kardinala knezonadškofa dunajskega kot predsednika škofovskih konferenc z dné 20. decembra 1905 je bil učni načrt za katoliški verouk v štirih nižjih razredih gimnazij in realk od avstrijskega episkopata deloma izpremenjen ter se za bodoče naslednje določa: I. in II. razred: Katekizem s pripadajočimi liturgičnimi razlagami. III. razred: 1. semester: Liturgika kot poseben predmet; 2. semester: Zgodovina razodetja stare zaveze IV. razred: Zgodovina razodetja nove zaveze Ta deloma izpremenjeni učni načrt stopi s šolskim letom 1906/1907 sukcesivno v veljavo“

Avanzovanje. C. kr. deželni šolski svet kranjski je še dodatno pomaknil v I. plač. razred g. Petra Repiča, nadučitelja na Uncu, v II. plačilni razred g. Frančiška Ranta, nadučitelja v Radečah, krški okraj in v III. plačilni razred gdč.

Rozino Coriary, učiteljico na Jesenicah.

Nerazdeljen dopoldanski pouk. Na prošnjo krajnega šolskega sveta in občine Šmartno pri Litiji je c. kr. deželni šolski svet z ozirom na tamonjšnje krajevne in gospodarske razmere izjemno dovolil za štirirazrednico v Šmartnem pri Litiji nerazdeljen dopoldanski pouk.

Osebne vesti. Deželni šolski svet štajerski je v svoji seji dné 11. januarja t. l. dovolil nadučitelju g. Jožefu Šeligo pri sv. Jederti nad Laškim trgom trajni pokoj s priznanjem dolgoletnega, zvestega službovanja — V disciplinarni senat je bil iz deželnega šolskega sveta štajerskega kot član poslan meščanski ravnatelj g. Trunk, kot namestnik pa gimn. ravnatelj g. Glowacki. — Profesorski izpit iz filologije je dovršil č. g. Luka Arh

V stalni pokoj sta stopili definitivna učiteljica v Trnovem ga Alojzija Hodnik-Bisail in definitivna učiteljica v Šmartnem pri Kranju gdč. Emilija Jurman, v začasni pokoj pa definitivna učiteljica v Domžalah gdč. Terezija Friedrich in definitivna učiteljica v Postojni gdč. Ivana Velepich.

Drobtine.

Koliko veroizpovedanj je na svetu? Po poročilu misijonske knjige: „Blue Book of Mission“ je na vsej zemlji 1.563.466.000 ljudi. Po veri se ločijo: kristjanov je 558.638.500, in sicer rimsko-katolikov 272.638.500, protestantov 166.066.500, grško-katolikov 120.157.000; nekristjanov pa 1.004.584.000 in sicer: židov 11.200.000, mohamedanov 216.730.000; paganov 776.733.000 namreč budistov 137.935.000, Hindov

209.659.000, Konfucijanov 291.816.000 Sintoistov 241.900.000, Aministov in malikovalcev 157.069.500 raznih ver 15.352.500.

Narodne in mladinske igre. Pruski naučni minister je izdal naredbo o podpiranju narodnih in mladinskih iger. V tej naredbi se razjasnjuje, da so v poslednjih letih nekatere vlade uvedle nadaljevalne tečaje za telovadbo, katerih so se udeleževali s pripomočjo vladnih

podpor učitelji in učiteljice, pa tudi potovalni učitelji telovadbe so predavali v raznih mestih o mladinskih in narodnih igrah. Ker je ta uredba uspeša, se imajo vršiti taki tečaji tudi tam, kjer je na razpolaganje le malo telovadnega orodja. Posebno pa se mora popularizovati narodna in mladinska igra, ki zelo blagodejno vpliva na zdravje naroda in mladine in ima veliko vzgojno vrednost. Take tečaje mora podpirati deloma vlada, deloma občina.

Nesreča v šoli. Na ljudski šoli v Ženevi se je onesvestilo v enem razredu 48 učencev in učitelj vsled razsvetilnega plina. Neki učitelj, ki je slučajno pogledal v razred, je vse še pravočasno rešil.

Vsersbski učiteljski shod se bo vršil začetkom meseca avgusta.

Za predsednika srbske naučne akademije je imenovan Stojan Novakovič, minister v pokoju.

Žensko vseučilišče so osnovali v Tokiju. Tu se poučujejo žene in dekleta v angleški in domači literaturi, v domačih opravilih, politične ekonomije, meščanskih pravicah, filozofiji in higieniji. Doba obiskovanja traja 3 leta in se sprejemajo žene in dekleta, ki so izpolnile 17. leto.

„Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“ je imela dne 7. marca 1906 svojo 169. vodstveno sejo v družbinih prostorih „Narodnega doma“. Začetek ob 3. uri pop. Navzočni: Tomo Zupan, prvomestnik, Dr. Dragotin vitez Bleiweis Trsteniški, Aleksander Hudovernik, blagajnik, Dr. Ivan Svetina, Ivan Šubic in Anton Žlogar, tajnik. Izmed nadzorništva je bil navzoč Oroslav Dolenc. Svojo odsotnost so opravičili Anton Porekar, Luka Svetec in dr. Pavel Turner. — Prvomestnik Tomo Zupan otvori sejo ob 3. uri ter poroča, da je izstopila iz družbene službe ena učna moč, kar se je vzelo

na znanje. Šolskim vodstvom na Ojstric pri Spodnjem Dravogradu in pri Sv. Ani na Krembergu se je sklenilo poslati večjo zbirko učnih in zabavnih knjižic. Ob enem se je sklenilo, da se preskrbi na pripravnem papirju narodni kolek, ki bode tudi klejen vztrajneje. Tem potem se vstreže raznim pritožbam in željam. Potem, ko so se rešile nekatere personalne zadeve in se je poročalo posebno še o koroških in tržaških razmerah, je zaključil prvomestnik ob 6. uri pop. sejo. — Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, dne 12. marta 1906

Koralni kurz v Gorici. O tej priveditvi poroča „Prim List“. Od 20. do vštetega 23. februarja se je vršil v Gorici kurz za duhovnike in organiste zlasti v ta namen, da se priučé tradicijonalnemu koralu. Kurz je sklical presv. g. novoimenovani knez nadškof dr. Fr. Sedej, bivši predsednik „Cec društva“ za goriško nadškofijo, vnet, neutruden sodelavec za povzdigo cerkvene glasbe. Kurz je bil jako dobro obiskan: vseh udeležencev je bilo krog petdeset, ki so z veliko pazljivostjo in vztrajnostjo poslušali predavanja in se tudi praktično učili v cerkveni glasbi. Poučevali so sledeči gospodje: g. stolni koralist Fr. Trop iz Maribora in gosp. kaplan Fr. Kimovec koral, gosp. nadučitelj D. Fajgel iz Gorice orglje, g. župnik I. Kokošar metodiko petja in harmonijo, g. P. Aleksander Vavpotič liturgijo. Vsa predavanja so bila zanimiva in živahna, saj so bile učiteljske moči izbrane; posebno smo še občudovali lepi, sonorni glas g. Trope, ki je poslušalce kar elektriziral. Uspehi kurza so, kakor se zdi jako dobri, udeleženci so zlasti v koralu pridobili toliko, da so prav dobro izvajali slovesne vespere in posebno še lepo slovesno črno mašo, ki jo je daroval presv. knez nadškof sam. Ob enem so se naučili razne

druge koralne speve, ki jih duhovnik in organist najbolj potrebuje, izolikali so estetični okus zlasti glede koral, ponovili na kratko harmonijo, tudi glede poučavanja petja so se jim odprla nova pota pa iz liturgije so izpoznali najvažnejše določbe glede cerkvene glasbe. Otvoril pa tudi sklenil je kurz presv. g. knez nadškof dr. Frančišek Sedej, ki je z vneto besedo pozivljajal udeležence, naj po začrtanem potu delujejo z lepim petjem v čast božjo in zveličanje bližnjega. Obljubil je tudi, da bo storil, kar mogoče, da se žalostni stan organistov čimprej izboljša. Za spomin je razdelil med udeležence koralne knjige, ki so se rabile pri kurzu, za kar bodi Presvetlemu najtoplejša hvala! Z zavestjo, da je seme padlo v dobro zemljo, smo se razšli: naj bi to seme tudi vzrastlo in redilo stotere sadove.

Število razmerja učiteljev in učiteljic. Po primerjavoči skrižaljki, katero podaja časnik „Preussische Lehrerzeitung“ je med vsemi učiteljskimi močmi splošnih ljudskih šol v Združenih državah 92,3% učiteljic, na Portugalskem 73,4%, na Angleškem in v Walesu 71,5%, na Švedskem v mestnih šolah 73,4%, po deželi 49%, na Norveškem 69,3%, na Škotskem 63,6%, v Italiji 63%, na Irskem 53,8%, na Francoskem 46,7%, na Ruskem 36,6%, na Švicarskem 36%, na Švedskem 35%, na Danskem 28,6%, na Avstrijskem 28%.

Koliko je Slovencev? Na Ogrskem živi 77.084 Slovencev, na Hrvaškem in na Reki 25.235, na Avstrijskem 1.192.780 v Italiji 40.000, na Nemškem 62.655, v Ameriki 100.000 in v Egiptu 3.000; skupno torej 1.444.364. To so uradne številke, v resnici je Slovencev več.

Šolske razmere na Koroškem. Koroški Slovenci nimajo nobene druge opore za svojo narodnost † sedanjem ljutem

boju, kakor edino še pri duhovnikih. Zadnji „Mir“ objavlja sledeče odprto pismo nekega kateheta:

Črtice iz šolske debate so me zanimale samo da bi jo bil rad bral v celoti. Obtožim se javno, da sem izmed onih, kateri delajo preglavico nemški gospódi, posebno poslancu Wieserju in, kakor se vidi iz zadnje debate, že tudi najvišjemu nadzorniku koroških šol Čutim so poklicanega kot katehet, da se oglasim. Povem pa, da se mi kateheti niti ne sramujemo niti ne bojimo pripoznati, da nočemo — ubogati. Popolnoma nepotrebno je zagovarjati slovenske katehete, ki se ne podajo nemški komandi. Razjasniti pa vendar moram, da smo mi in oni, ki se na nas hudujejo, otroci različnega duha. Naši nasprotniki postajajo čedalje bolj jasni. Ne škodovalo bi, če bi kar naravnost rekli: Mi smo vladajoča stranka, mi hočemo s šolami ponemčiti Slovence na Koroškem in ne trpimo slovenskega jezika v šoli, učiteljem zaukazujemo nemški in prepovedujemo slovenski pouk, samo kateheti nam kvarijo nemški značaj šole; ali nimamo moči, oblasti, katehete prisiliti k pokorščini, da bodo delali, kar mi hočemo, da bi šlo vse po naši volji? Ali si moramo pustiti lepi, stari, že na pol izpolnjeni naš načrt pokaziti po sovráženih črnih??!! Kateheti so kakor učitelji pod šolsko postavo in postava smo mi!

Gospod Palla upa najti naklonjene volje pri knezoškofijskem ordinarijatu. Pa se moti. Preč. škofijski urad se ne bo hotel njemu na limanice vvesti in katehetov, svojih služabnikov cerkve potlačiti pod jarem vlade (ali pravzaprav vladajoče stranke, ki niti avstrijska ni), tako gotovo ne, kakor gotovo ne sme in ne more cerkev pod jarem posveitne oblasti zlesti. To bi bil zloglasni cenzurpapizem — zlo, kakeršno je na Ruskem,

kjer je car papež in cerkev nima prostosti ampak je sužnja v jarmu vladarja in vladajočih mogočnejšev, kar je pogin cerkve. Mi Slovenci imamo posebno vzrok Boga hvaliti, da je razun posvetne oblasti še druga, cerkvena, pa tudi dovolj vzroka, boriti se za prostost cerkve.

Mi katehetje se nikakor ne identificiramo s šolsko oblastjo in sedanjo šolo.

Nad tako izpovedjo se lahko zgražate in kujete strašno obtožbo iz nje zoper nas, toda nam ni za opravičenje vam nasproti, temveč le za pojasnilo. Mi poznamo nemško-nacijonalne želje prav dobro, tudi vemo, da imate oblast, moč zoper nas, ali vi — ne poznate nas, ali nočete poznati naše neodvisnosti, prostosti (liberalci, t. j. prijatelji svobode, ne poznajo svobode!). Razlika med vami in nami je velika, prepad globok in širok, čez katerega ni mostu (le spomnite se, kaj pišejo učiteljski listi!): Stati se da le na tej ali oni strani in streljati sem ali tja. Vi častite malika, kot liberalci absolutno državno oblast, kakor da nad njo ni višje, kot nacijonalci Bismarka ali celo Wotana, mi molimo edinega Boga in Njemu samemu hočemo služiti kot služabniki cerkve božje. Ali razumete to? Zato pa imate potem za nas samo sovraštvo in pest — namesto pameti in pravice.

Nam ni za postavo, saj državna postava je na naši strani in prepoveduje koga siliti, da bi se moral učiti tujega jezika, prepoveduje v šoli posili učiti v

tujem jeziku. Učitelji se pač morajo vam ukloniti, mi pa ne. Starši se po postavi morejo upreti taki sili in morejo reči: Mi hočemo, da se naši otroci učé v šoli v našem jeziku, mi hočemo, da se naši otroci učé slovensko. Ali za voljo staršev se ne brigate. Kadar je na vaši strani, vam pride prav, sicer pa velja vaša, saj se je že prepovedalo katehetu, da ne sme slovensko učiti, tudi če bi starši to želeli. Ali tu ste zadeli na odločen upor, proti kateremu ne morete čisto nič. Mi se vam ne uklonemo, kakor se vam uklanjajo starši vam v vzgojo izročenihi otrok.

Kam bi pa tudi prišli mi duhovniki, katoličani, ako bi vas smatrali za svoje gospode? Kaj bi bilo z našo vero, pravostjo, n. pr. zakonom? Ali verujete v Boga? Ali pripoznate katoliško cerkev, njene pravice, božje zapovedi vse, zapovedi cerkve, zakramente vse? Po vašem bi morali mi biti hinavci, Malim v šoli in „ljudstvu“ v cerkvi bi morali govoriti tako, gospodi, v gostilni pa drugače, češ: Saj se razumemo, „ljudstvo“ mora imeti vero, mi imamo pa — oliko — — ! In kako daleč bi nas vi tirali? Če sosed seka v mojem gozdu in jaz molčim, bo čedalje bolj predrzno prodiral čez mejo v moje posestvo. „Edendo crescit appetitus“ — „z jedjo narašča tek“. — Vi se ne daste tako hitro nasiliti. In ravno zato, ker imamo vpogled v vaše načrte, se ne damo ujeti v vaše mreže. Vas pa je sram povedati, kaj bi vse radi od nas, ako bi mi vas — ubogali.

Listnica uredništva: Zaradi zaprek v tiskarni je ta številka nekoliko zakasnela. Prav zato ima le šestnajst strani. Primanjkljaj dostavimo pri eni izmed prihodnjih števil.

„Slovenski učitelj“ izhaja enkrat na mesec (15.). Cena mu je na leto 4 K, na pol leta 2 K. Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren Ivan Rakovec. — Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani. Tiska Katoliška Tiskarna.
